

Taalverwerving door corona of COVID-19

Geen van de hier aanwezige bollebozen en slimmeriken zal gechoqueerd of verbouwereerd zijn geweest bij het zojuist genoemde thema van de intellectuele invulling van de uitgekledede feestweek van 2020: de achttiende editie van het Groot Lisses Dictee.

Wie heden ten dage de pen ter hand neemt, zal ongetwijfeld hebben opgemerkt dat de Nederlandse taal naast de gebruikelijke, immer complexe d's en t's, noviteiten heeft opgeleverd als gevolg van de actualiteit. Al maandenlang wordt elk achtuurjournaal gedomineerd door nieuws over de kwestieuze supranationale primeur die Wuhan beleefde in de vorm van een excessieve pandemie, het COVID-19-virus.

De coronacrisis zet het dagelijks leven van eenieder op zijn kop, maar leidt ten langen leste óók tot een expansie van het Nederlands. Bij de presentatie van nieuwe RIVM-cijfers en de daaropvolgende actualiteitenprogramma's ontstonden in groten getale woorden als anderhalvemeterconomie, hoestschaamte, kuchschermen, coronakilo's en vele andere door het assembleren van bestaande woorden.

Het door Ton den Boon samengestelde digitale coronawoordenboek bevat inmiddels ruim zevenhonderd frequent gebruikte woorden als gevolg van het virus; we geven u vandaag een inkijkje. Porte-manteauwoorden zijn efficiënt omdat in één woord gezegd kan worden wat anders twee of meer woorden zou vergen; quarantinderen en balconversatie zijn voorbeelden van dergelijke combinaties. Intensivist, viruscirculatie, mitigeren, handhygiëne en groepsimmunititeit zijn andersoortige woorden die al langer in de Dikke Van Dale voorkomen maar een onverwachte revaluatie hebben gekregen als gevolg van de coronaberichtgeving.

Ondanks de heersende haat-liefdeverhouding met verengelsing van onze taal, is er geen Nederlands woord voor lockdown; derhalve spreken we hier expliciet niet van een anglicisme. Vaktermen zoals triage, incubatietijd, hand-op-handcontact en reproductiegetal zijn frequente gespreksonderwerpen geworden tijdens een gezinsdinertje met een gecaterd tournedostje, een wienerschnitzel of als er in huiselijke kring wordt gefonduud.

In augustus is warmhartigheid gelanceerd als nieuw woord voor de band die ontstaat wanneer twee onbekenden naar elkaar omkijken; echter in Van Dale staat warmhartig al sinds jaar en dag vermeld.

Van de ruim zevenhonderd woorden die in het digitale coronawoordenboek verzameld zijn, zal slechts het kleine deel dat volledig ingeburgerd geraakt is en dat door ons allen veelvuldig gebruikt wordt, worden opgenomen in de toonaangevende dictionaries.